

ПРИКАЗ КЊИГЕ СЛОБОДАНА СЕЛИНИЋА И ДУШАНА БАЈАГИЋА „ЈУГОСЛАВИЈА И СВЕТ 1945–1950. ХРОНОЛОГИЈА“

Никола Тошић Малешевић

Иако су радови на тему улоге Југославије у хладном рату присутни у нашој историјској науци већ извесно време, српска историографија до сада није у пуној мери осветлила улогу наше земље у мноштву процеса и догађања које је покренуо хладни рат између СССР-а и САД. Ту улогу важно је боље и темељније истражити, како због све већег интересовања које влада за догађаје из тог периода, тако и због турбуленција кроз које пролази данашњи свет, на почетку друге деценије 21. века, која као да наговештава да долази до обнављања неких облика хладног рата међу великим државама. Ови разлози мотивисали су групу историчара истраживача са Одељења за историју Филозофског факултета Универзитета у Београду да крену у систематско проучавање периода хладног рата, стављајући у први план југословенско гледиште на проблеме и догађаје проистекле из њега. Рад на овој теми, започет 2003. године, крунисан је издавањем овог дела. У њему др Слободан Селинић и мр Душан Бајагић, сарадници Института за новију историју Србије, саопштавају читаоцима резултате до којих су дошли проучавајући историографски проблем хладног рата. Проблемима и догађајима узрокованим хладним ратом, пре Слободана Селинића и Душана Бајагића, бавили су се, поред осталих, и Дарко Бекић, Бранко Петрановић, Јадранка Јовановић и Сава Даутовић.

Изворну основу ове хронологије чине, пре свега, фондови Дипломатског архива Министарства спољних послова Србије и Архива Јосипа Броза. Значајна је и грађа Архива Југославије, а из њега нарочито фондови ЦК КПЈ (ЦК СКЈ), Комитета за културу и уметност, Комитета за школе и науку, Министарства рада, Председништва владе и Президијума Народне скупштине. Свакако, најзначајнији је фонд ЦК КПЈ (ЦК СКЈ). У њему се налази драгоцену грађу руководећих органа КПЈ (СКЈ), као што су Политбиро, Извршни комитет, Председништво партије, конгреси партије, али највећу драгоценост представља грађа Комисије за међународне односе и везе. Затим, значајне податке пружило је и проучавање издања дневних листова „Политика“, „Борба“ и „Службени лист Југославије“. Такође, коришћена је домаћа и страна литература словенског и западног порекла. Ту су најзначајније хронологије:



**Југославија и свет
1945–1950. Хронологија,**
Институт за новију
историју Србије,
Београд, 2010.

Хронологија револуционарне делатности Јосипа Броза Тита, Хронологија радничког покрета и СКЈ 1919–1979 и Модерна српска држава 1804–2004, хронологија. Из обимног списка коришћене литературе могу се издвојити радови историчара који су најдаље отишли у проучавању улоге Југославије у хладном рату. У њима су коришћени извори којих нема данас у нашим архивима или су, пак, заштићени као поверљиви. Навешћемо нека од дела домаћих и страних аутора коришћених у изради ове хронологије: Дарко Бекић, *Југославија у Хладном рату, Односи с великим силама 1949–1955*, Загреб, 1988; Јадранка Јовановић, *Југославија у Уједињеним нацијама 1945–1953*, Београд, 1985; Бранко Петрановић, *Балканска федерација 1943–1948*, Београд, 1991; В. Лакер, *Историја Европе 1945–1992*, Београд, 1999; Р. Џ. Кремптон, *Балкан после Другог светског рата*, Београд, 2003 те *Историја Русије 1917–2004*, (редактор Э. М. Харланова), Москва, 2004.

Књига се састоји од предговора аутора и основног текста који је подељен у шест целина (поглавља) и списка скраћеница. Подаци су поређани по хронолошком принципу. Прво поглавље односи се на период 1944–1945, друго на 1946, треће 1947, четврто 1948, пето на 1949. и шесто на 1950. годину. Прва четири поглавља обрадио је Слободан Селинић, а пето Душан Бајагић. Цело дело има четири хиљаде јединица које су представљене датумима, насловима и описима. Аутори су се потрудили да сваку јединицу прате најнеопходније информације, са прегледним и концизним описима. Међутим, уколико су догађаји били од веће важности, тежине и утицаја на историјске процесе, аутори су се трудили да их опширније наведу и објасне, мада и у таквим случајевима хронолошке одреднице не прелазе једну страну. Одређени догађаји, за које није сасвим изван датум настанка, стављени су у оквирне датуме (нпр. децембар 1945, март 1947, почетак јула 1949, јул 1949 и слично). Ако су неки догађаји трајали дуже време, а знају се датуми њиховог почетка и краја на пример Нирнбершки процес, онда су обележавани на следећи начин: 20.11.1946–1.10.1946. Испод овако наведених датума пише, на пример, *Суђење у Нирнбергу* са кратким описом исхода процеса.

У овој хронологији забележена су политичка, културна и економска дешавања у Југославији и свету. Сама Југославија, у периоду обрађеном у овој хронологији, прешла је пут од једног од најближих савезника СССР-а до једног од његових најжешћих критичара, услед чега је потражила сопствени пут у изградњи социјалистичког друштва. Хронологија је написана прегледно, јасно и читко, те на тај начин историчарима и широј јавности пружа основна обавештења о периоду настанка биполарног света који је трајао до пада Берлинског зида 9. новембра 1989. године, а у којем је Југославија свакако имала важну улогу као оснивач и лидер Покрета не-сврстаних и као држава која није припадала ниједном од два супротстављена блока држава под вођством СССР-а и САД. Књига је штампана на 483 стране и солидно је технички опремљена: садржи библиографију, списак скраћеница и податке о издавачу, суфинансијеру и тиражу.